UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Septima, an viue[n]te dimissa aliam accipere possit? No[n].

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

nã cũ vir ſit caput vxoris, ꝓcedere dz eã in caſtitate ſicut in domo, ne dom⁹ ſua capite deorſum pẽdeat.

a ¶ precedere. qđ đ: hic de viro reſpectu vxoris, intelligẽdum eſt de prelato reſpectu clericoꝝ, ꝛ de clerico reſpectu laicorum. argu. j. q. j. viliſſimus. ꝛ. viij. q. j. ca. vlt. et de magiſtro reſpectu diſcipulorũ quos precedere debet. C. de profeſ. et me. magros. viij. q. j. quales.

†Adde ex. ꝗſi i termi ne. l. l. ſ vxor. ſui ex. ff. ſ de iudic.

b ¶ Caſtitas coniugalis. xxxj. q. j. de⁹. Ipſe etiã ꝯcubit⁹ ꝯiugalis caſtitas dicit. xxxj. diſt. nicena. hug.

hoc ab vxore, ꝛ nõ vis hoc reddere vxori: †cum debeas in virtute precedere[a] vxorem tuam, (quoniã caſtitas[b] virtus eſt) et tu ſub vno impetu libidinis cadis, ꝛ vis vxorẽ tuam victricẽ eſſe, et tu victus iaces: et cum tu caput vxoris ſis, precedit te ad deum, cuius caput es. vis domum tuam capite deorſum pendere: caput enĩ mulieris vir eſt. vbi autem melius viuit mulier ꝙ̃ vir, capite deorſum pendet domus. Si caput eſt vir: melius debet viuere ꝙ̃ mulier, ꝛ precedere in omnibus bonis factis vxorem ſuam.

His authoritatib⁹ monſtratur ꝙ adulter adulterã dimittere non valet.

¶ Queſtio.vij.

Nunc autem. ¶ hec. q. diuidit in ſeptẽ partes. In pͣma quaꝝ probaꝫ. ix. authoritatib⁹ ꝙ ſi aliqͦs dimittit vxorem cauſa fornicatiõis, manebit in caſtitate ea viuente, vel reconciliabitur illi. Secũda ibi: Sunt enim. Tertia ibi: Nõ ſolum. Quarta ibi: His ita. Quita ibi: Sed illud. Sexta ibi: Hi qui. Septima ibi: Ut ergo. Io. de fan.

Nunc autem[c] ꝗrit ſi ille qui dimiſerit vxorẽ ſuã cã fornicationis illa viuẽte aliã ducere poſſit. Q: autem hoc fieri nõ poſſit, teſtaꝫ Aug. in libro de bono coniugali, dicens.

¶ Uinculum cõiugij fornicatione non poteſt diſſolui.

c ¶ Nunc autẽ. hec queſtio nõ hz queſtionẽ, quia nõ poteſt dimiſſa vna aliã ducere niſi cũ matrimoniũ rũpitur, ꝛ prior deſinit eſſe vxor, vel cum ſpõſa ingrediꝫ monaſteriũ: vel cũ infidelis dimittiꝫ nolẽs cohabitare viro. xxv. q. ij. de inceſtis. ꝛ. q. vj. ſi duo. extra de conuer. coniug. ex publico. et extra de diuor. quanto.

Marit⁹ ſ vxore ppe fornicatiõnẽ dimiſſã an aliã ducere poſſit.

d Interueniẽte diuortio. Diuortiũ autem non eſt verũ niſi cũ fit aĩo cõſtituẽdi diſceſſionẽ. j. de pe. diſtin. j. diuortiũ. Diuortiũ autẽ dictum eſt a diuerſitate mẽtis, vel qꝛ in diuerſas partes †eunt q̃ matrimonium diſtrahunt. ff. de repu. l. ij. nec fit diuortium quo ad matrimonij eſſentiam, ſed quo ad vſum carnis, ꝛ dupliciter fit. Uel perpetuo. j. proxi. q. v. quod deo. Uel ad tempus. xxx. queſt. j. noſſe.

Diuortium vñ dicitur. †ff. de ſbo. ſig. inter diuortium.

e ¶ Repudiũ. i. diuortiũ. nam repudiũ proprie eſt inter ſponſos. ff. de ver. ſig. inter ſtuprum. §. diuortium.

Licite. ¶ Casus. Licite quis dimittit vxorem cauſa fornicationis, ſed tamẽ durat vinculum coniugale. Unde facit cõparationẽ federis nuptialis ad fidem baptiſmalẽ. Nã ꝛ ſi diuortiũ fiat, tamẽ matrimoniũ perſeuerat. Siĉr ꝛ ſi baptizat⁹ cõione eccleſie puueꝫ, tamẽ baptiſma perſeuerat. poſtea facit diſſimilitudinem inter eadem. nã matrimoniũ morte finiꝫ, ſec⁹ in baptiſmate.

f ¶ Manẽte. Arg. ꝙ nec ſacramẽto ordinis careat depoſit⁹: cũ hec duo ſibi eqͣparet canon, ſcꝫ ſacramẽtũ ordinis, ꝛ ſacramẽtũ baptiſmi: vt. j. de ꝯſe. diſt. iiij. oſtẽditur. Arg. contra. l. diſt. accedens.

Interueniẽte diuortio[d] non aboleꝫ cõfederatio nuptialis, ita vt ſibi ꝯiuges ſint etiã ſeparati, cũ illis etiã cõmittiꝫ adulteriũ, qͥbus etiã fuerint poſt ſuũ repudiũ[e] copulati.

Idem de adulterinis coniugijs lib. ij.

¶ Nulla ratione diſſoluiꝫ ꝯiugiũ, qđ ſemel initũ pbaꝫ.

Licite dimittiꝫ vxor ob cauſam fornicatiõis, ſꝫ manet vinculũ prioris: ꝓpter qđ fit reus adulterij quicunqꝫ duxerit dimiſſam ob cauſam fornicatiõis. Sicut autẽ manẽte[f] in ſe ſacro regñatiõis excõicaꝫ qͥſqͥs re⁹ eſt criminis: ita q̃ ſeparaꝫ a viro nũqͣꝫ carebit ſacramẽto ꝯiugij, etiã ſi nõ recõciliet viro. carebit autẽ ſi mortu⁹ fuerit vir ei⁹. re⁹ ꝓ excõicatiõis ideo nũqͣꝫ[g] carebit regñatiõis ſacramẽto, etiã ſi nõ recõciliat⁹ fuerit, qꝛ nũqͣꝫ moriꝫ de⁹ cui eſt copulat⁹ in baptiſmo.

Idem ſuper epiſtolam Pauli ad Corinthios.

¶ Siue vir ab vxore, ſiue vxor a viro cauſa fornicatiõis diſceſſerit, alterã habere phibeꝫ.

Apoſtolus dicit: His q̃ ſunt in coniugio, preci-

g ¶ Nunqͣꝫ. hic habes ꝙ verũ ſacramẽtũ baptiſmi nũqͣꝫ in aliq̃ aboletur. vnde videꝫ ꝙ aĩa ſemel baptizata nũqͣꝫ debeat iterum baptizari. et ſi milies qͦs reſuſcitareꝫ ad vitã. Sꝫ qͥd de ordinib⁹, qͥd de poſſeſſionibus, qͥd deniqꝫ de vxore lazari: nunquid ſunt ei oĩa reſtituenda? Itẽ nũquid aĩa ꝯ̃hit originale pctm̃ cũ denuo applicaꝫ carni? De originali dicit h. nõ eſſe illud in ſuſcitato, qꝛ morte extinguiꝫ. ſꝫ dignitates ꝛ vxorẽ petere nõ poteſt de iure: de eqͥtate tñ ſi vacat, ꝛ eſt ſubueniẽdũ. Gã. dicit non eſſe mortẽ vbi reſuſcitatio ſit ſecuta: ſed potius diuinam quandam vocationẽ: ideoqꝫ nec matrimonium diſſoluiꝫ, nec cetera admittuntur. †qđ autẽ dicit Aug. nõ de naturali morte, ſꝫ de miraculoſa intelligiꝫ. Tu dic matrimoniũ morte diſſolui: vt hic diciꝫ: cũ ſit quedã ſocietas q̃ diſſoluiꝫ morte. ff. ꝓ ſoc. cum duobus. §. idem rñdit. mors autẽ oĩa delet. in auꝫ. de nup. §. deinceps. col. iiij. Idẽ dicẽdũ de prelatura. Sꝫ baptiſma nõ deleꝫ morte, vel aliqͥd aliud in quo ꝯferꝫ gr̃a vt ordo. vnde reſuſcitat⁹ nõ eſt denuo ordinãd⁹: ꝛ eſt ratio, quia per baptiſmũ copulaꝫ immortale immortali. ſ. aĩa deo: per matrimoniũ mortale mortali, ſcꝫ corp⁹ corpori, et ita diſſoluiꝫ morte ſola. vnde dicit Baz. ꝙ matrimoniũ non ſoluiꝫ ingreſſu monaſterij: †qꝛ dicitur hic ꝙ ſola morte ſoluiꝫ matrimonij ſacramẽtum. Ioan. Quid iuris ſit de hoc, in queſtionibus notaui. B.

Mortuus ſi ſuſciteꝫ an debeat iterũ baptizari et vxorẽ ꝛ bona recipe.

†Sub. ſed ad oĩa reſtituunꝫ q̃ſi iure poſtliminij. ar. xvj. q. iij. p̃ma. Archi.

†Alij ꝯ̃ vt not. xxvij. q. ij. de ipõ ſatã. et ca. ſeq.

†Queſtio difficalis eſt q̃ incipit eſto ꝙ aliqͦs ſit reſuſcitat⁹ ꝛc. vbi ponit ſentẽtiam Gã. et hug. Archi.

Apoſtolus. ¶ Casus. hoc capitu. diuiditur in quatuor partes. In prima oſtendit Auguſtinus ꝙ vir vxorem dimittere non debet, niſi cauſa fornicationis: qua dimiſſa, aut eam ſibi reconciliet, aut contineat. In ſecunda parte querit quare hec adiectio non eſt appoſita, ſcilicet cauſa fornicationis, cum dixit apoſtolus: Et vir non dimittat vxorem ſuam, ſicut dictum eſt ibi: Uxor non dimittat virũ ſuum, niſi cauſa fornicationis.

Et reſpondet, ideo q̄ intelligit̄ repetita. In tertia parte oſtēdit q̄ fornicatrix non iubet̄ dimitti, ſed permittit̄. In quarta parte oſtēdit q̄ ſi nō poteſt aliam ducere, multo min⁹ fornicari. Scḋa pars incipit ibi: Poteſt em̄. Tertia ibi: Dñs autē. Quarta ibi: Idem de ſermone. Sequentia duo capi. plana ſunt. bus, intelligunt̄ repetita in ſequētibus, ⁊ q̄ precedentia determināt ſequentia: vt hic, ⁊. ff. de verbo. obliga. titia. et. ff. de cōdi. ⁊ de. 3 mā. ⁊. ff. de vi. ⁊ tri. l. vlti. per ſequentia ſimiliter precedentia: vt. xxvij. q. ij. egreſſus. ⁊ p medium tam precedens q̄ ſequens: ex de ap. ſecundo requiris. Item huic videtur cōtrarium extra de appel. inquiſitiōi. ⁊ ibi quere ſolutionem illi⁹ brocardi.

Precedētia determinant ſequētia.

Apoſtol⁹ dicit. In epl'a. j. ad Corinth. ca. vij.

a Non diſcedere. Niſi pp̄ter fornicationem.

b Viro. Etiam inuito: maxime ſi nō ſunt ſeparati iudicio eccleſie: immo etiam poſt penitentiā vſq̄ ad bienniū poteſt eam ſibi reconciliare inuitam: vt. C. de adul. aut. ſ3 hodie. Sed q̄d ſi poſtea marit⁹ adulteret̄ poſtq̄ ſententia eſſet lata cōtra vxorem de adulterio? Dicūt omnes q̄ marit⁹ tenet̄ ea3 recipere: vt extra de diuor. ex literis. ⁊ extra de iureiur. tu 3. ⁊ ex̄ de adulte. tua. q̄ḋ vix credo eo q̄ nulla facta ſit iniuria mulieri: vt. j. e. quēadmodū. eſt enim liberat⁹ a mutua ſeruitute. nam cum illa mulier nō poſſit induci teſtis ſuper aliquo, cum ſit dānata de adulterio, ergo nec ad accuſandū admittitur. non em̄ poteſt dici q̄ ſuam iniuriam proſequatur, cum omne ius ſiue etiam ſeruitutem quam habuit in viro, perdiderit: et premiſſas decretales intelligo cum non fuit ſententia lata ſuper adulterio, ſ3 tm̄ de diuort. multū em̄ refert an iudex ita ſententiauerit, pnuncio te adulteratā. an ſic pnuncio virum eſſe ſeparandum a te. ſic. ij. q. iij. §. notandum. Vel ibi iudex ex officio ſuo reſtituit virū mulieri, al's inconueniens eſſēt q̄ ſententia a qua non eſſet appellatum, ⁊ que tranſiuit in rem iudicatam, ⁊ propter delictum ſuperueniens retractaretur. hoc autem bene concedo q̄ propter delictum ſuperueniens reſtituitur ſeruitus prior, dummodo ſentētia non preceſſerit ſuper adulterio, ſi tamē factum fuerit publicum: vt ex̄ de diuor. ſignificaſti. Io. ↄtrarium dixit in queſtionib⁹ per decre. illā ex literis. ⁊ decre. ſignificaſti. nam illa decre. ex liter̄ expreſſe ponit hunc caſum. B.

Marit⁹ pſentētiam ab vxore ſeparat⁹: ſi poſtea adulteret̄ an ſit ei reſtituēd⁹.

Ad h⁰ xv. q. iij. §. j.

Hanc ſentētiā tenet Innoc. tāq̄ veriorē. ex̄ ƀ diuor. c. de illa Archi.

Incipit q̄ḋ. Coniugata q̄dā ⁊c. ⁊ eſt q̄ḋ dñical'. Archi, c.

c Similē. Arg. q̄ ea que premittuntur in contracti-

pio, non ego ſed dñs, vxorem a viro ſuo non diſcedere[a]: q̄ ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut reconciliari viro[b] ſuo.

Poteſt enim fieri vt diſcedat ea cauſa qua dñs permiſit. At ſi femine l3 virū ſuū dimittere propter fornicationis cauſam: q̄d reſpōdebimus de hoc q̄ḋ dicit poſterius. Et vir vxorē ſuā nō dimittat? quare non addit, excepta cauſa fornicatiōis, q̄ḋ dñs pmittit, niſi q̄ ſimilē[c] formā vult intelligi. vt ſi dimiſerit (q̄ḋ cauſa fornicationis pmittit̄) maneat ſine vxore, aut recōciliet̄ vxori? ⁊ poſt pauca. Dñs autē permiſit cauſa fornicationis vxorē dimittere: ſ3 q̄ permiſit, non iuſſit.

Idē de ſermone dñi in mōte.

Hieri pōt vt vir dimittat vxorē cauſa fornicationis, quā exceptam dñs eſſe voluit. Ia3 vero ſi nec illi nubere cōcedit̄ viuo viro ſuo a quo receſſit, nec huic alterā ducere viua vxore ſua quā dimiſit: multo min⁹ fas eſt illicita cū q̄buſlibet ſtupra cōmittere.

Itē ex concilio Mileuitano.

Ab vxore dimiſſ⁹, vel dimiſſa a viro, ad penitētiā rediganTur, niſi aut continēter viuere, aut ſe reconciliare voluerint.

Placuit vt ſ̄m euāgelicam[d] et apoſtolicā[e] diſciplinā, neq̄ dimiſſ⁹ ab vxore, neq̄ dimiſſa a marito, alteri ↄiungant̄, ſ3 ita maneāt aut ſibimet recōcilient̄. Q̄ḋ ſi cōtēpſerint, ad penitentiā redigant̄.

Item Augu. de ſermone dñi in monte habito.

Mechat̄ q̄ a viro dimiſſam ducere pſumit.

Domin⁹ ad illud confirmandū vt nō facile dimittat̄ vxor, ſolam fornicationis[f] cauſam excepit: ceteras vero vniuerſas ⁊ innumerabiles moleſtias: ſi que extiterint, iubet p fide cōiugali ⁊ p caſtitate fortiter ſuſtineri[g]: ⁊ mechū dixit etiam virū qui eam duxerit que ſoluta eſt a viro.

Itē Hiero. ad Damaſū pbr̄3.

Adultera pbat̄ que viuēte viro alteri nubit.

Omnes cauſationes[h] apoſtol⁹ amputans, apertiſſime definiuit viuēte viro eſſe adulterā mulierem ſi alteri nupſerit. Nolo[i] mihi proferas raptoris violētiā, matris[k] preſtationē, patris[l] authoritatē, ppinquor[m] cateruam, ſeruor̄ inſidias ⁊ parentū, dāna rei familiaris: q̄diu viuit vir, l3 adulter ſit, lic3 ſodomita[n], licet fla-

d Placuit. Euāgelicā. Mat. xix.

e Apoſtolicā. j. ad Corint. vij. ⁊. ſ. ca. proxi.

f Dominus. Fornicatiōis cauſa3. S3 quare dñs conſtituit tm̄ pp̄ter hoc crimē eam dimitti cū alia quedā ſunt maiora? ideo quia cum ipſa in hoc nō ſeruet fidē, non eſt ei ſeruanda, et ita punitur in quo deliquit. j. q. iiij. §. itē peccato. Ite3 quia fornicatio etiā vxoris maculat corp⁹ viri: vt. ſ. ea. q. j. in coniugio. Item eſt hic arg. q̄ qui vnā cauſam excipit intelligit̄ oēs alias incluſiſſe. ff. ƀ euic. qui libertatis.

Fornicatio vxoris maculat corp⁹ viri.

Dep⁹ no. xxj. di. denide. i gl. videt̄.

g Suſtineri. arg. pro leproſis, et. ſ. e. q. v. ſi vxorē.

Omnes. Cauſa. Apoſtolus vſus authoritate dñi in euangelio expreſſe probat q̄ mulier nullā habet excuſationē q̄ viro dimiſſo ⁊ viuo alij nubat: neq̄ pp̄ter crimen primi viri, nec per violētiam ſecundi, nec per metum parentum. vnde dñs grauē matrimonij ſarcinā pſtetur. Deinde tria genera eunuchor̄ ſubiungit. Cauſationes. i. excuſationes.

h Oēs cauſatiōes. ſc3 actiōes vel allegatiōes.

i Nolo. i. nolo q̄ excuſationē mulier̄ alleges.

k Matris. i. eā traditā a matre inuitā.

l Patris. Q̄ paterna ſc3 volūtate ſit factū.

m Propinquor̄. Id eſt q̄ propinquor̄ caterua ad eā veniſſet.

n Sodomita. Videtur ergo q̄ maritus poſſet dimitti propter opus ſodomiticum: vt. j. ea. adulterij. vbi dicitur q̄ illud crimen ſit maius adulterio. Item quid dices ſi ppriam vxorē polluit extra clauſtra pudoris, vel domitſeipſum polluit, pprijs manibus, nunquid ob hoc poteſt eum.

Marit⁹ an poſſit dimitti pp̄ter opus ſodomiticum.

dimitti. Uidet q̄ ſic: quia noīe mechie oīs illicitus cōcubitus ꝛ illicitus mēbroꝝ vſus continet: vt. ṡ. e. q. iiij. meretrices. ꝛ. c. ſeq. quod Lau. cōcedit. Uix credo q̄ ꝓpter aliquod iſtoꝝ vir poſſit dimitti: vt. xxxv. q. iij. extraordinaria. Sed q̄d dices de volūtate fornicandi, cū ꝛ ipſa ſit fornicatio. vt. ṡ. q. v. qui viderit? Nā corpore aliq̄ eſt corrupta anteq̄ veniat ad ſuū corruptorē. vt. ṡ. e. q. v. ꝓpoſito? Nō dico q̄ ob hanc cauſam poſſet dimitti: q̄ de occultis non iudicat eccleſia: vt. xxxij. di. erubeſcāt. et. vj. q. j. ſi oia.

ſpūalem dimitteret nolentē ꝛc. xxvij. q. iij. ſi infidelis.

h ¶ Exierit. Hec pena ſtatuit in deteſtationē illius criminis: vt etiam poſt pniam nō poſſit adulter cū adultera cōicari. ſ. corpore xp̄i q̄diu primus vir viuat: niſi ſit articulus mortis: vt de hoc notaui. ṡ. xxvij. q. j. deuotā. et ca. que chriſto.

gitijs oībus coopertus, et ab vxore ꝓpter hec ſcelera derelictus[a]: marit⁹ tn̄ eſt reputandus ei⁹. ſ. cui alterū virū accipere nō lz. Nō hec apl's ꝓpria authoritate decernit, ſz xp̄o in ſe loquēte xp̄i v̄ba ſecutus eſt q̄ ait in euangelio: Qui dimittit vxorē ſuam (excepta cauſa fornicationis) facit eā mechari: ꝛ q̄ dimiſſam acceperit adulter eſt. Unde et apl's grauem cōiugij ſarcinā[b] intelligens, ſi ita eſt (inquit) non expedit homini vxorez accipere: ad quod dn̄s: Qui pōt hoc capere[c], capiat. ſtatimq̄ ſub exēplo triū eunuchorum[d] virginitatis infert beatitudinem que nulla lege carnis[e] retinetur[f].

Item ex cōcilio Elibertano.

¶ Mulieri fideli que virum adulterum dimittit, alij nubere non licet.

Fidelis femina q̄ adulterū maritū reliq̄rit fidelem[g], ꝛ alterū maritū duxit ꝓhibeat ne ducat. ſi autē duxerit, non prius accipit cōionē q̄ is quez reliquerit de ſeculo exierit[h]: niſi forte neceſſitas infirmitatis dare cōpulerit.

Item ex cōci. Marti. pape.

¶ Ad pniam eſt cogendus q̄ multis nuptijs copulatur.

Si q̄s fuerit multis nuptijs copulatus[i], penitentiā agat. cōuerſatio autē ꝛ fides penitētis tp̄s cōprehendat[k]. Item Augu. de adulterinis coniugijs libro. j.

¶ Qui ob fornicationē vxorem dimittit et aliā ducit, mechari probatur.

Quemadmodum nō recte[l] dici pōt, ſi neſcit homo non peccat (ſunt eñ peccata ignorantiū[m], q̄uis minora q̄ ſcientiū) ita etiā nō recte dici pōt ſi cauſa fornicationis dimiſerit vxorē vir ꝛ aliam duxerit, non mechatur. Eſt eñ mechatio ꝛ eoꝝ qui alias ducunt relictis ꝓpter fornicationem prioribus, ſed vtiq̄ minor[n] q̄ eoꝝ qui non ꝓpter fornicationem dimittūt. Sunt enim in fornicatione gradus: vt ſicut grauius peccat adulter q̄ fornicator, ſic grauius delinquit qui nec ſua dimiſſa aliam ducit: eo q̄ ſuam dimittēs, aliam cognoſcit: grauius quoq̄ qui vxorē ſuam habens, ad coniugem ꝓximi ſui accedit, q̄ qui non habens vxorem torum alterius violat: vel vxoratus ad ſolutam accedēs. ſed hos oēs inceſtuoſi tranſcendunt: quos vincunt cōtra naturam delinquentes. Unde Auguſti. de adulterinis coniugijs.

Adulterij malum vincit fornicationē: vincitur

a ¶ Derelictus. Ad hoc quod dixit adulter ꝛ ſodomita, retulit ſe. non eñ ꝓpter aliā cauſaz poteſt dimitti. Uel derelictus de facto. Uel dic, id eſt propter duplex genus fornicationis. xxviij. q. j. idolatria.

b ¶ Sarcinā. nā dicit lex q̄ mr̄imonium multis calamitatib⁹ opprimitur. C. de impo. lucra. deſcrip. l. vlti. libro. x.

c ¶ Capere. Uirginitatē ſcz. nam lz mr̄imoniū grauet hoc grauius eſt.

d ¶ Triū eunuchorū. i. triū generū eunuchoꝝ. nam quidam ſūt eunuchi ꝓpter naturalem frigiditatem, alij ꝓpt ſectionē, alij volūtate: et iſti preferūt. horū eñ virginitas vitā remereri dolet angelicaz: vt in Exodo legitur.

e ¶ Carnis. Preter carnē viuere angelicū eſt. de his dictū eſt. Beati qui caſtrauerunt ſe ꝛc. xxxiiij. q. v. qui ſitit. et virginitas replet paradiſum. ṡ. e. q. j. nuptie.

f ¶ Retinet. Lex carnis eſt reddere petenti debitum. hac lege non tenetur virginitas. Uel non tenetur lege carnis ſed tantum de dono ſpiritus ſancti.

Fidelis. ¶ Caſus. Si vxor virum relinquat ꝓpter fornicationem ꝛ alium ducat, nō debet admitti ad cōionem donec primus viuit: niſi forſitan in articulo mortis fuerit cōſtituta. Uel aliter donec ſecundus viuit quē reliq̄t. ꝛ q̄ dicit ibi exierit, hoc eſt in eius actiōe: et vtrūq̄ probabiliter dici poteſt.

g ¶ Fidelē. Nā ſecus ſi infidelē ꝓpter fornicationem

i ¶ Si q̄s. ¶ Copulat⁹. Eodem tpe. De talibus enim loquitur hoc. c. ꝛ. xxxj. q̄. j. de his.

k ¶ Cōprehēdat. Id eſt abbreuiet. xv. q̄ōe vlti. hi qui. lxxxij. di. pbr̄. attēto quāto tpe penitentiam fecerit.

Quēadmodū ¶ Caſ⁹. Sicut recte dici pōt, ig̃rāter q̄s peccat lz min⁹ q̄ ſciēt: ita recte q̄s dr̄ peccare q̄ ꝓ fornicatiōe ſua dimiſſa aliam ſupduxit, lz min⁹ peccet q̄ ille q̄ ſine culpa ſua dimiſſa aliā ſuperduxit.

l ¶ Non recte. i. non vere: ꝛ hoc de eo q̄ negligit ſcire. Et ita de ignorantia iuris vel facti ſupina.

m ¶ Ignorantiū. Nā q̄ p ignorātiā peccet q̄s, expreſſum eſt. xviij. q. j. ſi q̄s dedit. Ar. cōtra. xv. q. j. illa cauenda. ſed ideo dicit illa cauēda que ex voluntate ꝛc. q̄ grauiora ſunt vel dic ignorantiū ius vel quantitatē vel qualitatez delicti, ſcientiuz tn̄ factū. al's ſi nullo modo ſcirēt, vt infans vl' furioſus, non peccant. ſic ſoluit contrarium. xv. queſt. j. aliquos. et capi. illa.

n ¶ Minor. Quia facto diuortio non tenetur ei ad mutuam ſeruitutem: et ideo non videtur venire contra fidem coniugalē: et ideo non facit alteri iniuriam. ſi enim poſt adulterium ſtatim reſtituta eſſet prior ſeruitus, ergo tantum deliquit vt prius.

¶ Sunt eñ. ¶ Hec eſt ſecunda pars queſtionis, in qua dicitur q̄ maius peccatum in fornicatione eſt ſodomiticum. Joan. de fan.

Adulterij. ¶ Caſus. In hoc ca. diſtinguit Aug. diuerſos gradus in fornicatione. vnde dicit q̄ adulterium vincit fornicationem, vincitur autem ab inceſtu: quia magis peccat inceſtuoſus q̄ adulter. ſz fornicatio

Hec etiā fuit ſnia h.

Sic ēt itelligit h. ꝛ L.

ij. ps.

Sub. q̄ nō excuſat. xviij. d. q̄ ea. ff. de iur. et fac. igno. l. nec ſupina. ex̄ de cler. exc. mi. ca. pe. Archi.

Diuortio fctō non debet mutua ſeruitus.

aūt ab inceſtu[a]. peius eſt enim cum matre q̄ cū aliena vxore cōcūbere. ſed oīm hoꝝ eſt peſſimū qđ cōtra naturā[b] fit: vt ſi vir mēbro mulieris nō ad hoc cōceſſo voluerit vti. vſ⁹ eñ naturalis ſi vltra modū ꝓbabit̃ in vxore quidē veniale[c] pctm̄ eſt: in meretrice dānabile. ſed iſtud qđ cōtra naturā eſt, execrabiliter fit in meretrice, ſed execrabilius[d] in vxore[e]. tantū eñ valet ordinatio creatoris ꝛ ordo creature, vt in rebus ad vtendū conceſſis cum modus exceditur, longe tolerabilius fit q̄ in eis que conceſſa non ſunt, vel vnus vel rarus exceſſus. Item Ambroſius in libro de patriarchis.

Min⁹ eſt ſ͂m naturā coire, q̄ cōtra naturā delinquere.

Gen. xix.

Offerebat[f] ſanct⁹ Loth filiaꝝ pudorē. nā etſi illaq̄ꝫ flagitioſa īpuritas erat, tamen min⁹ erat ſ͂m naturam coire, q̄ aduerſus naturā delinquere. preferebat dom⁹ ſue verecūdie hoſpitalē gratiam etiam apud barbaras[g] gētes inuiolabilem. Item Auguſt. confeſſionum libro. iij.

Grauiora ſunt flagitia que contra naturā probant̃, qualibet inceſta macula.

Flagitia que ſunt contra naturā vbiq̄ꝫ ꝛ ſep repudiāda atq̄ꝫ puniēda ſunt qualia ſodomitarum fuerūt: que ſi omnes[h] gentes facerēt, eodem criminis reatu diuina lege tenerent̃: q̄ nō ſic fecit homines, vt ſe illo vterēt̃ modo. Violatur quippe ipſa ſocietas que cū deo[i] nobis eſſe debet, cum eadem natura (cuius ipſe author eſt) libidinis ꝑuerſitate[k] polluitur.

Item cōtra Iouinianū. lib. j.

Turpior et flagitioſior eſt vſus contra naturam q̄ fornicationis vel adulterij.

Vſus naturalis et licitus eſt, ſicut in coniugio: et illicitus, ſicut in adulterio: contra naturam vero ſemper illicitus, ꝛ proculdubio flagitioſior atq̄ꝫ turpior. Quem ſanctus apoſtolus ꝛ in maſculis ꝛ in feminis arguebat[l], dānabiliores[m] volens intelligi, q̄ ſi in vſu naturali vel adulterando vel fornicando peccarent. Item Iſidorus.

Omnis immūda pollutio fornicatio eſt, lꝫ varia ſint peccata fornicationis.

Non ſolum de commiſſa fornicatione peccatum[n] regnat in homine, ſed ſi adhuc[o] delectetur[p], atq̄ꝫ animum teneat[q], proculdubio regnat. fornicatio carnis, adulterium eſt: fornicatio animi,

contra naturam exceſſit omne genus adulterij, que execrabilis eſt in meretrice, execrabilior autem in vxore: tolerabilior autem fit vſus in rebus conceſſis ad vtendum (etſi modus excedatur) q̄ in non conceſſis etiam ſi rarus ſit vſus.

a ¶ Ab inceſtu. Et ſic videtur ꝙ quilibet inceſt⁹ ſit maior adulterio: vt. ff. de adulte. ſi adulterium. §. ſ.

b ¶ Cōtra naturam. quo caſu malo vinci q̄ vincere. ſ. xxij. queſti. ij. in ipſarum.

c ¶ Veniale. arg. contra h. qui dixit mortaliter peccare cum ꝓpria vxore cum excedit̃ modus: vt. ſ. e. q. iiij. origo.

d ¶ Execrabili⁹. Argu. hic ꝙ plus peccat q̄ iurat per deum mendacium q̄ qui iurat ꝑ creaturam mendaciū: vt. xxij. q̄ne. j. mouet.

e ¶ In vxore. ſ. e. q. ij. quicq̄d. contra. Ibi de naturali, hic de extraordinaria commixtiōe agit̃: de q̄ dr. xxxv. q. iij. extraordinaria.

Offerebat. ¶ Caſus. Sanctus Loth volens ꝓferre hoſpitalem gratiam pudori filiaꝝ, ꝓprias filias voluit proſtituere: q: min⁹ malū erat ſ͂m naturaꝫ coire, q̄ cōtra naturam delinquere.

f ¶ Offerebat. ſ. diſti. xiiij. quod ait cōtra. xv. q. j. ſi q̄s in clero. Sed dic ſanctus al'as: vel quo ad zelum: quia volebat hoſpites illeſos ſeruari.

g ¶ Apud barbaras. Nam et hoſti fides eſt ſeruāda: vt. xxiij. q. j. noli. et hoſpes tenetur hoſpitem defendere. vñ et lex dat actionē cōtra eū. ff. nau. cau. ſta. l. j. in princ. ꝛ dicet̃ in die iudicij: hoſpes fui, ꝛ nō recepiſtis me ꝛc̄.

Flagitia. ¶ Caſus. Dicit Augu. in hoc ca. ꝙ flagitia q̄ fiunt cōtra naturā, ſunt ab oībus refutanda et punienda. Nam ſi oēs hoīes morbo. Sodomitico laborarēt, oēs pro peccato rei tenerent̃, nec enim homines ſic ſe abuti poſſunt quin ſocietas contracta cum deo violetur peruerſitate. i. peruerſo ordine libidinis: ſcilꝫ in membris non conceſſis nec licitis.

h ¶ Que ſi omnes. Arg. ꝙ ratiōe multitudinis vel conſuetudinis non excuſat̃ quis a culpa: arg. ſ. e. q. ij. obijciuntur. cōtra. Sed intellige in his que fiunt contra naturā. Quando q̄s ꝓpter multitudinē excuſet̃, habes de peni. diſt. vj. c. j. in fi. ꝛ. xliiij. diſt. comeſſationes.

i ¶ Que cū deo. De qua habes. j. de conſe. diſtinc. ij. in Chriſto.

k ¶ Peruerſitate. i. ordine peruerſo. grauius tātum puniunt leges hoc crimē q̄ canones: vt extra de exceſſ. prela. clerici. C. de adul. cū vir. Et dicit imperator ꝙ tale crimen peſtilentias ꝛ tempeſtates inducit: in aut. vt nō luxurient̃ ꝯtra naturā. in fi. ſꝫ qui puerū corrupit ad ſtuprū, morte punitur. j. de peni. diſtin. j. qui puero.

Vſus naturalis. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ eſt vſus naturalis et non naturalis. qñq̄ꝫ naturalis eſt licitus, vt in coniugio, qñq̄ꝫ illicitus vt in adulterio. innaturalis ſemper eſt illicitus, ꝛ damnabilior adulterio ꝛ fornicatione vſu naturali facta.

l ¶ Arguebat. in ep'la ad romanos.

m ¶ Damnabiliores. Qđ veruꝫ eſt: vt. ſ. e. adulterij.

Non ſolum. ¶ Hec eſt. iij. pars. q. in qua Iſidorus deteſtatur crimen adulterij. Ioan. de fan.

¶ Caſus. hoc ca. diuidit̃ i tres ptes In prima oſtendit Iſido. que ſit fornicatio carnalis. In ſecunda aſſignat triplicem ſpiritualē fornicationem, quarum vna conſiſtit in idololatria, alia in vſu mulieris per concupiſcentiam: alia oīs immunda pollutio. In tertia parte oēm fornicationē pre ceteris vitijs deteſtatur. nam qui quotidie et indiſcrete fornicantur, ſunt pecudibus comparandi. Quedam, ſcꝫ femine.

n ¶ Peccatum. id eſt peccati reatus: quia actuale peccatum tranſit actu, ſed remanet reatu. originale ecōuerſo. de conſe. diſt. iiij. non ex quo.

o ¶ Adhuc. j. de conſe. diſt. ij. quotidie.

p ¶ Delectet̃. ſ. diſt. xlix. hinc etem̄. ꝟſi. ponderoſus.

q ¶ Teneat. Scꝫ vt delectet̃. nā tūc peccat mortaliter. arg. di. lxxxj. valet. nā ſi ad hoc teneat vt doleat, nullum

Notā dū eſt ꝙ facinus dr a facio et differt a flagitio. qꝛ quidem agit indomita cupiditas ad corrumpendum animū ꝛ corp⁹ ſuū flagitiū ē, ſꝫ qđ quis agit vt noceat alteri facin⁹ ē. Archi.

Peccatū contra naturam peſtilentias inducit.

iij. pa.

idoloꝝ eſt ſeruitus[a]. Eſt autē ſpiritualis fornicatio, de qua dñs ait: Qui viderit mulierem ad ↄcupiſcendū eam, iam mechatus eſt eam in corde ſuo. Ois immunda pollutio fornicatio dicit̄, q̄uis quiſq; diuerſa turpitudinis volūtate proſtituat̄. ex delectatione em̄ fornicandi varia gignunt̄ flagitia, quib⁹ regnum dei claudit̄, vt homo a deo[b] ſeparetur.

Inter cetera ſeptē vitia[c] vitiū fornicationis[d] maximū[e] ſcelus eſt, q2 p carnis immunditiā tēplū dei violat̄. Sūt autē quedam que ſicut aīalia abſq; vlla diſcretiōe indeſinēter libidini ſeruiunt: quas ego nec mutis pecudib⁹ cōparauerim, pecora em̄ cū cōceperint vltra nō indulgēt maribus copiā ſui.

Item ex epiſtola Clemētis.

¶ Adulterium ſecundum in penis obtinet locum.

Quid in oībus peccatis adulterio eſt grauius[f]? Scdm̄ nāq; in penis[g] obtinet locū: quē q̄dam primū[h] habēt illi q̄ aberrāt ‡ a deo etiā ſi ſobrie vixerint. His authoritatib⁹ euidentiſſime monſtrat̄ q̄ q̄cūq; cauſa fornicationis vxorem ſuā dimiſerit, aliam illa viuente ducere non poterit: et ſi duxerit, reus adulterij erit.

His ita rñdet̄: he authoritates de ijs loquunt̄ quoꝝ ↄtinētiā carnis infirmitas nō impedit, vel de his q̄ preſtātes cauſam diſſidij, alioꝝ ↄiunctiōe ſe reddiderint indignos.

Item Ambro. ſuper epiſtolā Pauli ad Corinthios.

Uxor a viro nō diſcedat niſi cauſa fornicatiōis. q̄ ſi diſceſſerit, aut maneat innupta, aut recōciliet̄ viro ſuo. et vir ſimiliter nō dimittat vxorem. Ideo non ſubdit de viro qđ de vxore premiſit, q2 viro licet ducere aliam.

Item Grego. iunior Bonifacio epiſcopo.

¶ Licet ducere aliā viro cui ſua ob infirmitatē corporis debitum reddere non valet.

Quod ppoſuiſti ſi mulier infirmitate[i] correpta nō valuerit viro debitū reddere, q̄d ei⁹ faciat ↄiugalis? bonū eſſet ſi ſic pmaneret, vt abſtinentie vacaret: ſ3 q2 hoc magnorū eſt, ille q̄ nō poterit ſe ↄtinere, nubat[k] mag;: nō tamē ſubſidij ei opē[l] ſubtrahat quā infirmitas prepedit, nō tamē deteſtabilis culpa[m] excludit.

---

tale remediū ſicut ↄtinuata memoria. de pe. di. iij. iudas.
a ¶ Seruitus. Sc3 ideo omnis ꝛc̄.
b ¶ A deo. vt p3 de Salomone. ſ. e. q. iiij. Salomon.
c ¶ Septem vitia. Sc3 ſuperbia, inuidia, ira, auaritia, accidia ſiue triſtitia, gula, luxuria: pro qua ponitur hic fornicatio. Hec ſūt cardinalia. Alia ſunt quaſi ramuſculi: de quibus habes. xxv. diſtinc. §. criminis.
d ¶ Fornicationis. Inceſtuoſe.
e ¶ Maximū. ſc3 cōe, vel maximu3: quia h3 ſub ſe multas ſpecies. xxviij. q. j. idololatria.
Quid in oib⁹. ¶ Caſ⁹. Oſtēdit Clemēs in hoc cap. eſſe graue crimen adulteriū, cu3 ſm locum in penis obtineat. Et q̄ ſit graue crimen probat p cōparationē idololatrie q̄ obtinet pmum locū in pma tabula. Quē ſc3 locum primū. et ſimplex eſt relatio. Et grauius, hyperbolica locutio eſt.
f ¶ Grauis. Hoc dicit ad deteſtationem criminis, et eſt ſimilis mod⁹ loquēdi. ſ. ea. q. vj. nihil iniqui⁹. Multa em̄ crimina ſunt grauiora adulterio: † vt homicidium: vt ſ. pri. q. ij. ſi qđ. ꝛ inceſtus. ſ. e. adulterij. et ſacrilegiū: vt xvij. q. iiij. ſicut. et fractio voti ↄtinentie: vt. xxvij. q. j. nuptiarū. ꝛ generalr̄ vbicūq; grauior pena iponit̄: vt. xxiiij. q. j. nō afferam⁹. Uel dicit maximū, q2 maxima pena punitur, i. morte. ex̄ de fur. ca. j. ꝛ. ij.
g ¶ In penis. i. in phibitionibus ſecunde tabule Moyſi. In prima tabula continentur hec tria precepta. Non habebis deos alienos corā me, vel non facies tibi ſculptile. Non aſſumes nomen dei tui in vanum. Memento ſanctificare diem ſabbati. In ſecunda continentur ſeptem, Honora patrē ꝛ matrem, non occides, non mechaberis, non furtū facies, nō loqueris cōtra proximū tuū falſum teſtimoniū, non cōcupiſces rem proximi tui, ſiue domum vel agrum: nec ſeruum, nec ancillam, nec vniuerſa que illius ſunt. Ergo error fidei prohibetur in prohibitione prime tabule. Adulterium in tertio mandato ſecunde tabule, hoc eſt in ſecunda prohibitione.
h ¶ Primum. Id eſt in prima tabula.
¶ His authoritatibus. ¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradictis q̄ qui vxorem cauſa fornicationis dimittit, aliā ducere non poteſt ea viuente. Poſtea reſpondet magiſter allegando dicens q̄ he authoritates intelligūtur de his quorum continentia non impeditur propter infirmitatē vxoris: vel qui dederunt cauſam diſſidij vt haberent alias. Hug. intelligit de infirmitate vxorū que bene ſane erāt, ꝛ poterant reddere debitū: q2 ſi non eſſent ſane, poſſent cōtrahere cū alijs illis viuentibus. Et ad hoc inducit ſequē. ca. iiij. ps.
¶ His ita. ¶ Hec eſt. iiij. pars. q. in q̄ ponit duo cap. que de arcta loquunt̄, ꝛ ideo non ſunt cōtraria iuri. Joānes de fan.
Uxor a viro. ¶ Caſ⁹. Hoc cap. abrogatū eſt, vel fuit a falſatoribus inſertum. Alij dicunt q̄ non fuit magnus Ambro. Uel poteſt intelligi q̄ viro licet aliā vxorē ducere adultera pmortua. Caſus autem capi. facilis eſt.
i Quod ppoſuiſti. ¶ Infirmitate. i. arcta. ſ. q. v. puto.
k ¶ Nubat. Hoc anglicis cōceſſum eſt: vt dicit Gregorius, q2 noui erant in fide: vt. j. e. §. cū ſ3 ius. ꝛ male: q2 iſte non fuit Gregori⁹ † magnus, nec ſcribit Auguſtino anglorum epiſcopo, cui illa cōceſſio facta eſt. xxxv. q. iij. quedam lex. Uel intellige q̄ loquitur de ſponſa. † et ſecundum hoc illud eſt conſilium. non enim opem ſubtrahit. Ut intellige de dote ei reſtituenda: vt extra de donatio. inter virum et vxorem. capi. j. ꝛ. ij. Uel loquitur de arcta, et illud erit conſilium: non enim opem ꝛc̄. Sed contra hoc obijcitur extra de frigidis ꝛ maleficia. conſultationi. nam ibi dicit q̄ non inuenitur aliquis canon de arcta. ſed certe bene inuenitur, ſed non expreſſe. Uel intellige de iuuene qui continere non poteſt, cui permittitur contrahere cum vna permiſſiua comparatione, ne ad plures accedat. ſimile. j. proxima. q. ij. ſi quod. Uel dic hoc abrogatum eſſe: vt dicit H. ‡
l ¶ Opem. Id eſt dotem reddat.
m ¶ Culpa. Arg. q̄ pbato adulterio ſtatim vir poteſt dimittere vxorē ſuam, ꝛ dotem lucratur. ex̄ de dona. inter vi. ꝛ vxo. plerunq;.

† Scil3 de pñti: ſed hoc ſtare nō pōt, q2 niſi ſponſa tráſeat ad religionē non pōt ſponſus ea viua ↄtrahere ſ3 Hug.
† Hic vide qđ no. ſ. e. q. v. c. puto. in glo. j. Archi.

Pctā cardinalia ſunt ſeptē. Mat. v. c.
† Iſtaz gl. ſeqt̄ Alex. d ymo. in tranſigere. ar. pñc. c. de tráſ. vbi ponit rationē q̄ rein adulte. tráſigi nō pōt: q̄ talis ē ſm Bar. in d. l. tráſigere. et par tei frequē tia criminis. arg. l. aut facta. i ſ. ff. d pe.
† Ter. eſt ſi. i l. ppo nebat. ff. d iu di. ꝛ in l. hereditatū ff. ad legē fal.

¶ Sed illud. ¶ Hec eſt.v.pars.q.in qua laborat magiſter ꝑ ſolutione ca.⁊ dicit ꝙ inceſtuoſi tantũ poſt mortẽ vxoris poſſunt ↄtrahere:⁊ hoc ꝓbat per.vj.ca.q̃ ſunt reſtringenda ad ius cõmune. Jo.de fan.

¶ Cauſa. Soluit modo Gratianus,⁊ dicit ꝙ cap. Gregorij eſt abrogatum.c. vero Ambro.aut eſt a falſatoribus inſertum, aut itelligiꝶ de inceſtuoſa fornicatione, ita ꝙ hoc nomẽ vir ſit nomẽ innocẽtis, hoc nomẽ mulier peccãtis: ſꝫ tamen peccante ſuperſtite alter ↄtrahere nõ poteſt,ſed mortuo ſic. delinquẽs autẽ ſi ſuperſtes extiterit, perpetuo ↄtinebit. Et ad hoc inducit ſequentia ca.

a ¶ Aduerſũ.nõne Leo quart⁹ dicta Greg. minoris ſine exceptione mãdauit tenenda: vt xx. di.c.j.ſed illud in alijs in quibus bene dixit. arg.j.q.j.filium.

b ¶ Publice. Hic alludit G. diſtinctioni Alexan. extra de diuor.ſiq̃.et c. porro. que tamẽ abolita †eſt extra de eo qui cog.conſan.vxo.ſue,diſcretionem. nec ponitur in noua compilatione.

† Jſta ſunt ꝟba lau. q̃ita loquiꝶ qꝛ ꝓce.decre.non fuit poſita etiã in antiq̃ cõpilatione. Archi.

Q Uedã.¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ ſi frater cognouerit vxorẽ fratris ſui ſciẽter,ipſi adulteri perpetuo continebũt,ſed frater innocens ſua mortua aliam accipere poterit.et qđ hic continetꝶ Greg. minor anglicis preter ius cõmune cõceſſit. q̃dã autẽ intelligũt de cõparatiua ꝑmiſſione alij de arcta.

v.ps. S ed illud Ambro.a falſatoribus dicitur eſſe inſertum. Jllud Greg.ſacris canonib⁹ immo euãgelice et apoſtolice doctrine penit⁹ inuenitur aduerſum[a]. Quidã vero ſententiam Ambroſij ſeruare cupiẽtes,nõ de qualibet fornicatione illud arbitranꝶ intelligi,vt ob quãlibet fornicationem vir licite dimittat vxorẽ,⁊ viuẽte dimiſſa aliã ducat.de inceſtuoſa tantũ fornicatione intelligiꝶ,cũ vxor videlicet alicuius,patri ⁊ filio, fratri et auunculo viri ſui,vel alicui ſimiliũ ſe ad cõſtuprandum publice[b] tradiderit. Hec autẽ quia viro ſuo ſe illicitam reddidit in perpetuũ,dũ ꝑ copulã ↄſanguinitatꝭ in primum vel ſecũdũ,vel tertiũ gradum tranſiuit affinitas:licite dimittiꝶ,⁊ ea viuẽte ſuperduciꝶ alia. Hic ſi q̃s contẽdat non magis viro q̃ꝫ mulieri licitũ eſſe ſi vir alicui⁹ eodẽ modo fornicetur: ſciat virũ ab Ambro.appellatũ nõ ſexu,ſꝫ animi ꝟtute.mulierẽ q̃qꝫ nominatã ſentiat nõ ſexu corporis,ſed mollitie mẽtis. Sed qꝛ nulla authoritate permittiꝶ vt vxore viuente alia ſuꝑducaꝶ:intelligiꝶ illud Ambro.in ſupradicto genere fornicationis:non tamẽ ꝙ viuente dimiſſa aliã ducere poſſit: ſed poſt mortẽ fornicarij vel fornicarie,quorꝫ vterqꝫ(vt ſupradictuꝫ eſt)a corruptione luxurie mulier appellaꝶ:ille q̃ a fornicatione mundus eſt vir vel mulier alijs copulari poſſũt:adulteri aũt ſi ſuꝑuixerit,nullo modo alijs copulari poterunt.

S ic ⁊ illud intelligiꝶ qđ in ca. cuiuſdam concilij legitur.

¶ Licitum coniugium nõ negetur illi cuius vxor cũ ſuo fratre dormierit.

Q Uedã cũ fratre viri ſui dormiuit[c]. decretum eſt vt adulteri nũq̃ꝫ ↄiugio copulenꝶ:illi ꝟo⁹ cui⁹ vxor ſtuprata eſt,licita ↄiugia nõ negẽtur.

S ic ⁊ illud maguntienſis cõcilij intelligitur.

¶ Diſiunganꝶ,⁊ nũq̃ꝫ ↄiugio copulentur,q̃ quodlibet infra ſubiectorum admiſerint.

S J quis viduã vxorẽ duxerit,et poſtea cũ filiaſtra ſua fornicat⁹ fuerit,ſeu cũ duab⁹ ſororib⁹[e],aut ſi qua cum duob⁹[f] fratrib⁹,ſeu cũ patre ⁊ filio: ſi q̃s relictã fratris,ſi q̃s neptẽ,aut nouercã,aut nurũ, aut conſobrinã[g],aut filiã auũculi,aut ei⁹ relictam,aut priuignã[h] polluerit:eos[i] diſiungi,et vlterius nunq̃ꝫ in coniugio copulari precipimus.

I tem.

¶ Sororem vxoris polluens neutram habere valet.

Q Ui dormierit[k] cũ duab⁹ ſororibus,⁊ vna ex illis antea vxor fuerit,neutram[l] ex ipſis habeat,nec ipſi adulteri vnq̃ꝫ in ↄiugio[m] copulenꝶ[n].

I tem illud Grego.

¶ Cauſa adulterij vxorẽ relinquens,continentiam ſeruet.

H J vero qui vxores ſuas in adulterio[n] deprehenderint ...

S J q̃s viduã. ¶ Caſ⁹. Si q̃s adulteraꝶ cũ affini vel ↄſanguinea,ꝑpetua ↄtinẽtia ei dꝫ indici.

e ¶ Sororib⁹. Quarũ vna erat vxor ſua,⁊ ſic nõ eſt cõtra.ſ.pri.cauſa.q.ij.ſi quis cum duabus.

f ¶ Duob⁹. Quorꝫ vn⁹ erat marit⁹,⁊ ſic nõ eſt cõtra.ſ. proxi. cauſa.q.ij.ſi quis cum.

g ¶ Cõſobrinã.i. filiã matertere. Uł dic aut ꝑ.i. filiam auunculi.ſ.ea.q.j. benedicto.

h ¶ Priuignã.ꝓpriã.ſꝫ de hac premiſerat. Uel intellige ꝓuignã auunculi de alio progenitam,vel de ſecũdis nuptijs: vt.xxxv. q. vlti. fraternitatis.

i ¶ Eos.ſ.adulteros: vt.j.e.§.q̃uis. vel viros vel vxores.

k Q Ui dormierit.ſ.xxvij queſt.ij. qui dormierit.

l ¶ Neutrã. Qꝛ ipſe debitum non exiget ab ea,et ita non habet eam.habetur tamẽ ab ea, qꝛ ipſa petẽte tenetur ei reddere debitum.⁊ ita non habet,ſed habetur, † nec diſtiguo an fuerit occultus inceſtus,an manifeſt⁹: vt extra de eo qui cog. conſang. vxo. ſue diſcretionẽ. De hoc notaui. xxvij. queſt.ij.q̃ dormierit.

† Tali inceſtuoſo et adultero vxor non dꝫ debitũ reddẽ: imo põt ſe auctoritate dñi denegare.xxxij q.j.dixit. niſi ⁊ ipſa a tali primo debitũ exigat:qꝛ poſtea videtur facta reconciliatio tacite: vnde decetero nõ hꝫ qđ obijcere poſſit:vt eẽ ꝯ adul. ſi vir.et de ↄiu. ſer.ꝓpoſuit.⁊ c. vlt.eẽ ꝯ eo.qui du.in ma.veniens. Archi.

m ¶ Jn coniugio. xxxiij.q.ij.ſi quis. cũ duabus. cõtra. ſed ibi ſoluitur.

n ¶ Copulentur. etiã alijs,qꝛ aliter non eſſet queſtio.

H J ꝟo. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ ſi quis vxorem ſuam in adulterio inuenerit, et eã propter hoc dimiſerit:donec ambo viuunt,ↄtrahere non poterunt,ſed vir poſt mortẽ vxoris aliã ducere põt.ſi illa ſuperſtes fuerit,ſub perpetua penitẽtia ↄtinebit. Uel dic,nec eum nec eam.i.adulterũ ⁊ adulterã.ſed prior expoſitio verior videtur.i.maritum ⁊ adulteram.

o ¶ Jn adulterio.ſ.inceſtuoſo.nã ꝙ alij adulteri ↄtrahere poſſunt,habes.xxxi.q.j.c.ij.

c ¶ Dormiuit.ſ.xxxv.q.ij.ſi quis cum.ſ.xxvij.queſt.ij. qui dormierit.

d ¶ Jlli vero. Omnia iſta cap. vſqꝫ ad.§.q̃uis exaudi. per ca.hi vero.quod eſt gloſſa omnium,que omnia inducuntur ad probandum ꝙ inceſtuoſi non poſſunt matrimonium contrahere.

a ¶ Deprehendunt. Et nolunt eas decetero habere in coniugio.
b ¶ Viuũt. Per hoc determinanť oĩa hec ca. poſt mortẽ eĩn adulterãtis lz alij ꝯtrahere, ante non.
c ¶ Adultera. ꝟ. ꝑxi.q.j.ſi q̃s ꝯtra.ꝟ.e.q.apl's. cõtra. Ex ca. illo colligiť q̄ mortuo viro fornicatore, adultera poſſit alteri nubere, ſed qualiter hoc ſoluetur .ꝟ. determinatum eſt. xxxi. q.j.ſi quis.
d ¶ Penitẽtie. interioris, q̄ dr continua memoria. d̃ peni.di.iij.iudas.

tis patet: ⁊ per te videbis, q̄r inuenit Gra. aliam ſolutionem ad illud ca. quod propoſuiſti.
l ¶ Maguntienſis. ꝟ.e.ſi quis viduam.
m ¶ Illud vero. Quãdoq̃ bon⁹ dormitat Homerus. Vagať G. ꝑ ſolutione illi⁹ ca. ꝟ.e. q̃d ꝓpoſuiſti. ⁊ cũ non inueniat: ſomniãdo attribuit S. Gre. minori q̃d egregi⁹ doctor. S. Grego. maior ſcribit Au. Ꝺu. xxxv.q.iij.quedam lex. ſed hic caſus reprobatus eſt ſupra.

dunt[a], nõ licebit nec eũ nec eã aliã vxorẽ accipere, vel aliũ virũ q̃diu ambo viuunt[b]. ſi autẽ adultera mortua fuerit, vir ei⁹ ſi vult, nubat tm̃ in dño: adultera[c] ꝟo nunq̃ etiã ſi mortu⁹ fuerit vir ei⁹, omnib⁹ tamẽ diebus vite ſue acerrime penitentie[d] lamenta perſoluat.

Itẽ ex decreto zacharie pa.

¶ *Neutrã habeat, qui ſororẽ vxoris polluit.*

Concubuiſti cum ſorore vxoris tue: ſi feciſti: neutrã habeas[e]: ⁊ ſi illa q̄ vxor tua fuerit, conſcia[f] ſceleris nõ fuit, ſi ſe cõtinere[g] non vult, nubat[h] in dño cui velit. tu autẽ et adultera ſine ſpe coniugij permaneatis: et q̃diu vixeritis, iuxta preceptum ſacerdotꝫ penitentiam agite.

Itẽ ex ꝯcilio Triburieñ.

¶ *Cum nouerca vel filiaſtra vel ſorore ſue vxoris dormiẽs, ad cõiugiũ peruenire non poterit: viris tamẽ earũ legitima non negant coniugia.*

Si quis cũ nouerca ſua dormierit, neuter ad cõiugiũ põt peruenire: ſz vir[i] ei⁹ põt ſi vult aliam accipere, ſi ſe cõtinere non poteſt. ſimiliter[k] ſi quis cum filiaſtra ſua, vel cũ ſorore vxorꝫ ſue dormierit, obſeruandũ eſt. Quanuis illud q̃d in fine magũtienſis[l] cõcilij poniť: a nõnullis nõ de legitime ꝯiunctꝫ, ſz de fornicarijs dictũ intelligať: vcz vt fornicarij diſcedãt ab inuicẽ, ⁊ ſine ſpe cõiugij ꝑmaneãt. Illd̃ ꝟo[m] Grego. ad Bonifaciũ Anglicꝫ ꝑ tẽpore ꝑmiſſũ eſt: q̃b⁹ beat⁹ Gre. in q̄rta ⁊ q̄nta generatione cõiugia cõtrahi ꝑmiſit: al's autẽ inane[n] eſſet, cũ Aug. dicat i ſermone dñi de monte: Si vxorẽ[o] quis habet ſterilẽ ⁊c̃.

Item Nico. ad Carolũ Maguntieñ. epiſcopum.

¶ *Ob infirmitatẽ vel damna corporis: ꝯiugia ſolui nõ licet.*

Hi ‡ q̄ matrimoniũ ſani ꝯtraxerũt: ⁊ vni ex duobus amẽtia, aut furor, aut aliq̄ infirmitas acceſſerit, ob hãc infirmitatẽ ꝯiugia taliũ ſolui nõ poſſunt[p]. Similiter ſciẽdũ eſt de his q̄ ab aduerſarijs excecãtur, aut membris[q] truncanť, aut a barbarꝫ exſecti[r] fuerint.

Item Fabianus papa.

¶ *Furioſ⁹ ⁊ furioſa matrimoniũ ꝯtrahere nõ poſſunt.*

Neq̃ furioſus[ſ] neq̃ furioſa matrimoniũ ꝯtrahere poſſũt: ſz ſi ꝯtractũ fuerit

e ¶ Neutram habeas. habebis tamen ab ea: vt notatur.ꝟ. ead. qui dormierit.
f ¶ Cõſcia. Tã q̃ lena: q̄r ꝓcuret vt adulteretur. ꝟ. e.q.j.c.j.
g ¶ Si ſe ꝯtinere. Vel ſi manifeſtum eſt viri adulteriũ, et eũ non corrigit. Et eſt arg. ad queſtionẽ de medico q̄ cognouit vxorẽ patientis ex diſſolutione viri, vel diſſimulatione viri vel perſuaſione. ‡ *Additio.* Scilz q̄ poſt mortẽ mariti poſſit ꝯtrahere medic⁹. Jo. de fan. Et dic q̄ ſi vir perſuaſit, nõ poteſt ei obijcere: quia obſtat ei exceptio, mulier tamẽ male fecit ſm B. brix. Quod dic vt plene diſputauit in ſua queſtione dñicali q̄ incipit, cũ quidã grauiter egrotaret ⁊c̃. vbi ſoluit.
h ¶ Nubat. Poſt mortẽ mariti, vel eo viuẽte ſi erat tm̃ ſponſa de futuro. ex̃ de iureiur. queãdmodum.

¶ Caſus Si q̃s cũ nouerca ſua ⁊c̃. ¶ *Caſus* Si q̃s cũ nouerca. Si q̃s cũ nouerca ſua adulterať, tã ille q̃ illa perpetuo ꝯtineãt: vir vero vxore ſua mortua aliã accipiat. Idem in ſimilibus.
i ¶ Sed vir. Poſt mortẽ vxoris. ꝟ. eo. hi ꝟo q̄.
k ¶ Similiter. Sz ꝟ.ꝟ. ꝑxi.q.ij. ſi q̃s cũ duab⁹. ſz hic rigor: ibi miſericordia. vel vna erat vxor: ibi non.
¶ *Quãuis.* ¶ *Caſus.* In hoc ꝟ. Gra. ꝑmo determinat fine illi⁹ ca. ſi q̃s viduã. Scd̃o determinat illud ca. quod ꝓpoſuiſti, ⁊ vtrũq̃ male ſm Beñ. ⁊ H. Caſus autẽ ꝟ. ſatis patet: ⁊ per te videbis...

n ¶ Inane. Non eſt inane ſed tolerabili⁹ vt q̃s infirmitate carnis ad vnaꝫ q̃ ad plures diuertat: q̃d ibi ꝑmittiť. argu. ꝟ. ꝑxi. cauſa.q.ij. ſi quod verius eſt.
o ¶ Si vxorẽ. ꝟ.e. q.v. ſi vxorem.
Hi qui. ‖ Hec eſt. vj. pars q. in q̄ diciť q̄ furioſi non poſſunt contrahere. ſed ſi ante furiã ꝯtraxerũt, tenet matrimonium. Jo. de fan.
¶ *Caſ⁹* Si duo ſani matrimoniũ contrahãt et ꝯſentiãt: ꝓ nulla infirmitate ſuperueniẽte debent ſeparari.
p ¶ Nõ poſſunt. Arg. q̄ ſi res peruenit ad eũ ſtatũ ⁊c̃. arg. ff. de iti. actuq̃ ꝑiua. l.j. q̃d eĩn recte actũ eſt, corripi nõ poteſt ⁊c̃. ‡
q ¶ Aut mẽbris. Hic idẽ repetiť.
r ¶ Exſecti. De iſtis caſtratis quidam ſunt caſtrati, q̄dã caſte nati. i. frigidi, ⁊ iſti non poſſunt ꝯtrahere. ꝟ. ꝑxi.q.j.ſi vero. Alij caſtrati, ſcꝫ ſpadones bene poſſunt: arg. xxvij.q.j. nuptiarũ. ꝟ. ꝑxi.q.v. q̃d deo. ff. de iure do. ſi ſerua. §. ſi ſpadoni. Alij dicunt meli⁹ quia nec iſti poſſunt cõtrahere, cum cognoſcere vxorem non poſſunt, ⁊ exiguntur in matrimonio tria bona re vel ſpe. xxvij.q.ij. omne. Vel dicas q̄ ſi habet virgam arrectaꝫ, ſiue reſoluat ſperma ſiue nõ, q̄ ſit ibi matrimoniũ, nam talis ſatiſfacit mulieri, ſicut mulier ſatiſfacit viro, ſiue reſoluat, ſiue non: nec requiritur q̄ ſemper in matrimonio ſit filiorum procreatio, quia ſufficit q̄ non euitent prolem: vt. ꝟ. ea.q.ij. ſolent.
ſ Neq̃ furioſus neq̃ furioſa. Quia non poſſunt cõſentire. arg. xv.q.j. aliquos. poſſunt tamen ſi habeant dilucida interualla: vt extra de ſpon. dilect⁹. argu. vij.q.j. q̃nis. al's nõ valet. xxvij. queſt. ij. ſufficiat. xxvij. q.ij. Gonſaldus.

‡ Orati⁹. ‡ Cõc. gl. i. l. recuſari. ⁊ no. i. l. clodius ff. de acq̃r. poſ.

vj. ps. ‡ maliꝫ legere Si q̃.

‡ q̃d le. ⁊ no. ꝟ. j.q.vij. ſi quis. omnẽ. i ꝓin. Caſtrati an poſſunt m̃rimoniũ ꝯhere.

Furioſus conſenſu caret.

Adde ad hec ſi. no. i. j. §. ſi iudico ff. de adulte. ſi. l. l. cũ mulier. ff. ſolu. mat.

¶ Ut ergo. ¶ Hec eſt.vij.pars.q.in q̄ redit ad ꝓpoſitū principale,ſcꝫ ad oſtēdēdū ꝙ altero viuēte non poteſt alter contrahere. Jo.de fan.

T Antū valet. ¶ Caſus. Tam forte eſt vinculū matrimonij,vt cꝰuis cauſa ꝓlis ↄtrahaẜ,tñ ꝓ ſterilitate nō ſeparaẜ: imo ſi aliā cauſa,ꝓlis ſupduxerit adulteriū erit,et ſi vera vxor cōſentiat, q̄ꝫuis apȯ antiquos patres obtinuerit aliter. Ben.

vij.ps.

a ¶ Sociale. Id eſt matrimonium, qȯ duos ſociat. Et eſt arg.ꝙ cauſa ceſſante nō ceſſat conſtitutio: vt.§.e.q.j. dixit.§.lxj.diſtic.§. his oībus.ↄ.So. hoc ⁊ illud non tāgunt ſe.nā ibi cauſa appellatur ꝓ q̄ excludēda aliquid conſtituitur: vt ibi. ff.de poſtu.l.j.§. ſerū.hic ꝟo appellatur ꝓ qua habenda matrimoniū cōtrahitur.

b ¶ Poſſet.de facto.

† Sile. iij.q.vj. hec q̄p̄pe.ꝟ.nā eū ⁊c̄.

c ¶ Aliā.§.di.lvi. iſmahel.

d ¶ Alterius. ſcꝫ vxoris.

e ¶ Apȯ antiq̊s. §.e.q.iiij.dixit.

f ¶ Temere nō dixerim. Meliꝰ eſt pie dubitare q̄ꝫ temere definire. Dic temere nō dixerim id eſt nullo modo dicā,quia temerarium eſſet dicere et ſic ſentire.

U Sqꝫadeo. ¶ Caſꝰ. Manet character matrimonij et vinculum cōiugale etiāꝫ ſi diuortiū interueniat, ſicut manet character baptiſmatis etſi apoſtatando a charitate recedat.

g ¶ Sacramentum,id eſt characterem.

h ¶ Habet autē hoc.§.j.queſt.j. quod quidam.§.xij. q.j.ſcimus.

† Ad hꝰ xxiij. q. iiij. q̄d faciet. Archi.

C Um itaqꝫ. ¶ Caſus. Hic proponitur.vij. queſtio qua queritur an liceat ducere infidelē ſub ea conditione vt conuertatur, ⁊ certum eſt ꝙ non propter imparem cultum: vt.§.xxviij.queſt.ij.decime.ſed ſponſalia, vt dicit H.ea conditione contrahi poſſunt: vt.xxviij. q.j.non oportet. Idem etiam poſſet dici in matrimonio, licet Hug.contradicat. Sed quia hec queſtio determinata erat,ideo ponit aliam queſtionem ſcilicet an liceat alicui peccare vt infidelem ad fidem conuertat: et dicendum eſt ꝙ non: vt in ſeq.ca.

nō ſeparenẜ. U t ergo ex premiſſis colligiẜ,nō lꝫ huic dimiſſa vxore ſua aliā ducere. manet em̄ inter eos quoddā vinculū ↄiugale,qȯ nec ipſa ſeparatione diſſoluitur.

U nde Auguſt.ait in libro de bono coniugali.

¶ Sterilē vxorē dimittere,et cauſa fecunditatis aliā ducere alicui non licet.

T Antū valet vīculū ſociale[a], vt cū cauſa ꝓcreādi colligiẜ,nec ipſa cauſa ꝓcreādi diſſoluaẜ. poſſet[b] em̄ homo ſterilē dimittere vxorē, ⁊ aliā[c] ducere de q̄ filios haberet, ⁊ tamē nō lꝫ. I tē. Manet vinculū nuptiale etiā ſi ꝓles cuiꝰ cauſa initū eſt,manifeſta ſterilitate nō ſubſequaẜ,ita vt iam ſciētibꝰ cōiugibꝰ non ſe filios habituros, ſeparare tñ ſe vel ipſa cauſa filiorꝝ,atqꝫ alijs copulare non liceat. Qȯ ſi fecerit,cū eis q̄bꝰ ſe copulauerit,adulteriū cōmittūt: ipſo autē manēte cōiugio, plane vxorꝫ volūtate adhibere aliā vñ cōes filij naſcanẜ vnius cōmixtione,ac ſemine alteriꝰ[d], aut iure aut ꝑtāte apȯ antiq̊s[e] patres fas erat: vtrū etiā nunc fas ſit,temere[f] nō dixerim.

I dem in eodē. ¶ De eodē.

U Sqꝫadeo inter viuentes manent ſemel inita federa nuptiarū,vt potiꝰ inter ſe ſint ↄiuges etiā ſeparati,q̄ꝫ cū his q̄bꝰ adheſerūt. ⁊ paulo poſt. Manet inter viuētes q̊ddam vinculū coniugale,quod nec ſeparatio, nec cum altero copulatio poſſit auferre: ſicut apoſtata aīa velut de cōiugio Chriſti recedēs,etiā fide perdita ſacramētū[g] fidei nō amittit,qȯ in lauacro regenerationis accepit. redderet em̄ ꝓculdubio redeūti ſi amiſiſſet abſcedens. Habet[h] autē hoc q̄ receſſit ad cumulū ſupplicij,non ad meritum premij.

¶ Queſtio.viij.

C Um itaqꝫ[i] ꝓbatū ſit ꝙ hic vxorē ſuā dimittē et aliā ducere nō poteſt. Queriẜ ſi liceat ei hac ↄditiōe peccare vt infidelē ad fidē adducat,qȯ nō poſſe fieri Aug. affirmat in li.de adulterinis coniugijs ita dicens.

¶ Nō dꝫ aliqs a cōtinētie voto recedere, etiam ſi infidelis chriſtianā ſe fieri polliceaẜ.

N On ſolū mechandum nō eſt,qȯ facit nō quidam[k],ſed oīs q̄ dimittit vxorē ſuā, ⁊ ducit alterā[l], ⁊ ſi ꝓpterea eā duxerit vt chriſtianā faciat,ſꝫ etiā quiſqs nō alligatꝰ vxori ↄtinētiā deo vouit,nullo modo dꝫ iſta compēſatione[m] peccare,vt ideo credat vxorē ſibi eſſe ducēdā,qꝛ ꝓmiſit[n] que nuptias eiꝰ appetit, futurā ſe eſſe chriſtianā. qȯ em̄ cuiqꝫ antequā vouiſſet licebat: cū ſe id nūq̄ꝫ facturū vouerit,nō licebit: ſi tñ id vouerit qȯ vouendū ſit, ſicuti eſt ꝑpetua ꝟginitas,vel poſt experta connubia ſolutis

i ¶ Cū itaqꝫ. Hec Muller fuit. viij. qō. an liceat ducere vxorem infidelē ſub ea conditione vt conuertaẜ? Et certum eſt ꝙ pure non poteſt cōtrahere cum ea: vt.xxviij.q.j.cap. caue. ⁊ ca,nō oportet. ſed omittit magiſter queſtionem illam quam poſuit ſuperius in themate: quia determinata erat ſupra.xxviij.queſtione.j,nō oportet. et ponit aliam que ſimiliter determiata eſt,xiiij diſtinctione. quod ait.

lis an ſub ea conditione poſſit duci ↄditio: ne vt cō: uertaẜ.

N On ſolum. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ ſi fidelis vxorem ſuam fidelem dimittit, et paganam ſuperducit hac conditione vt baptizetur: manifeſtū eſt eum mechari. Nam et ſi ſolutus eſſet ab vxore, ⁊ votū emiſiſſet,ſub ea conditione ſibi contrahere non liceret, cum votum debeat adimplere. ſed ſi ſolutus fuiſſet, hoc ei ante votum facere licebat: ſed votum factum nulla conditione rumpetur,cum ſine cōditiōe fuerit emiſſum.

k ¶ Quidam faciunt. Cognoſcendo aliā non dimiſſa ſua.

l ¶ Ducit alterā. Mechatur.

m ¶ Compenſatione. Argu.ꝙ in illicitis compenſatio non debet admitti.xxxiij.queſt.v.ſi dicat.j.queſt.j.nō eſt putanda.xxij.queſtione.ij.primum. ⁊ ca,ne quis. ⁊ cap. faciat. ſupra diſtinctio.lv. ſi euangelica.xiiij.diſtinctio. quod ait.

n ¶ Quia ꝓmiſit. Hic collige ꝙ licet interdū ſub ↄditione contrahere. vt.§.xxviij.q.j.non oportet.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN